بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ސަމަރީ ޖަޖްމަންޓް

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2021/HC-A/16
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** ދިވެހި ދައުލަތް (މޯލްޑިވްސް އިމިގްރޭޝަން)
- **އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތް:** ނެތް
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ޙާޟިރު އަމުރު

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބް ޙުސައިން ޒަކަރިއްޔާ
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީމް

ނިމުނު ތާރީޚު: 26 ޞަފަރު 1444 / 22 ސެޕްޓެމްބަރު 2022

ހައިކޯޓުގައި ޝަރީޢަތް ނިމިގެން ހުކުމްކުރި ތާރީޚު:

07 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1442

20 ޖަނަވަރީ 2021

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 144-B5-CR-4/CA/2020/3028
- ނިންމި ތަން: ސިވިލް ކޯޓު
- ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: -
- ނިމުނު ތާރީޚު: 15 ޑިސެމްބަރު 2020

މަދަނީ - ކޯޓު އަމުރު - ޕްރޮސީޖަރ ކަންސަލް ކުރުން - ދައުވާ ކުރުމުގެ ހައިސިއްޔަތު (Locus Standi)

- **ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible] ރައުޔު:**

މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުން ބަލަމުންދާ އެކޯޓުގެ ނަންބަރު 1877/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް ކަމުގައިވާ ސ. ހުޅުދޫގެ / މާލެ، އިބްރާހީމް ޝަމީމް ޒަކީ[1] ގެ [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5-CR-4/CA/2020/3028 ކޯޓު އަމުރުން [illegible] [illegible] ދިވެހި ދައުލަތް (ކަސްޓަމްސް [illegible]) ގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ މައްސަލައެކެވެ. މި މައްސަލައަކީ އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައެކެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުން ނެރުއްވާފައިވާ ކޯޓު އަމުރު

2. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5-CR-4/CA/2020/3028 ކޯޓު އަމުރުގައިވަނީ:

> "[illegible]، ސ. ހުޅުދޫގެ / މާލެ. އިބްރާހީމް ޝަމީމް ޒަކީ (އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A010SSS)ގެ ޕާސްޕޯޓު މިއަދުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަންގާ އަމުރުކުރެވިފައެވެ.[2]"

މިފަދައިންނެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް:

3. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5-CR-4/CA/2020/3028 ކޯޓު އަމުރު ނެރުއްވާފައިވަނީ ސަރުކާރާއި އަދި ޤާނޫނީ އިޖުރާއަތުތަކާއި [illegible] [illegible] ދައުލަތުން ހުށަހަޅައި 01 (އެކެއް) ނުކުތާއެވެ. އެ ނުކުތާއަކީ:

---

[1] ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭކާޑު ނަންބަރު A010SSS

[2] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5-CR-4/CA/2020/3028 ކޯޓު އަމުރު

-3-1 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5-CR-4/CA/2020/3028 "ކޯޓު އަމުރު" އަކީ ޙުކުމް ތަންފީޒު ކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ނެރުއްވާ އަމުރުއެއްކަމުގައިވާތީ، އެ އަމުރުގައި އެ އަމުރު ނެރުއްވީ ޤާނޫނުގެ ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ގޮތަށް ކަމަށް ބަޔާން ނުކުރައްވައި "ދައުވާ ނިމުމުން ސާބިތު ދަރަނީގެ މުޢާމަލާތްތަކާގައި ތަންފީޒުކުރަން ޖެހޭ ގަވާއިދު" ގެ 13 ވަނަ މާއްދާއާއި ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާފައެވެ.

ހައިކޯޓުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން

ދައުވާ ކުރުމުގެ ޙައިޘިއްޔަތު Locus Standi (ލޯކަސް ސްޓޭންޑި)

4 ކޯޓުތަކުން މައްސަލަތައް ބަލައިގަތުން، އެމައްސަލަތައް ހުށަހަޅާ ފަރާތުގެ ކުރިން އެންމެ ފުރަތަމަ ބަލަންޖެހޭ އަސާސީ އެއްކަމަކީ، އެ ދައުވާއެއް ކުރަނިވި ފަރާތަކީ ހަމަ ޤާނޫނީ ގޮތުގައިވެސް އެ ދައުވާއެއް ކުރުމުގެ ޙައިޘިއްޔަތު (الصفة / capacity) ލިބިގެންވާ ފަރާތެއް ކަމެވެ. ދައުވާ ކުރުމުގެ ޙައިޘިއްޔަތު (الصفة / capacity) ނުވަތަ Locus Standi (ލޯކަސް ސްޓޭންޑި) އާއި ގުޅޭ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ބަޔާން ކޮށްފައިވަނީ؛

> "ޤާނޫނީ ނިޒާމު ތަރުތީބުގައި ކޯޓުތަކުން ދައުވާ ބަލައިގަތުމުގެ ސަބަބު
> ތަކުގެ ތެރޭގައި އެ ސަބަބުތަކުގެ ތެރެއިން ދައުވާކުރާ ފަރާތަށް ދައުވާ
> ކުރުމުގެ މަސްލަޙަތު އޮތުމުގެ އިތުރުން އަދި ދައުވާ ކުރުމުގެ ޙައިޘިއްޔަތު
> (الصــفة/ capacity) އޮތް ފަރާތެއް ކަމުގައި ވުމަށް
> ޝަރީޢަތުގެ މަސްލަޙަތުގެ އިތުރުން ޤާނޫނުގައި އެ މަސްލަޙަތު ހިމެނި
> ދައުވާ ބަލައި ނިންމަވާން މަސްލަޙަތު ކަމެއް ދައުވާގެ މައްސަލައިގައި
> ހިމެނިއްޖެ ނަމަވެސް ޤާނޫނީ މަރުތަބާއެއް ކަމުގައި ވެރިވެގެން، އެ ހައްޤު

ނުވަތަ ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމެވެ...."[3]

މިފަދައިންނެވެ.

5. އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ މައްސަލައަކީ، މި ޤަޟިއްޔާ ބެލެހެއްޓި ކޯޓުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5-CR-4/CA/2020/3028 ކޯޓު އަމުރުން ކެންސަލް ކުރުމަށް އަމުރު ކޮށްފައިވާ ޕާސްޕޯޓަކީ، ސ.ހުޅުދޫގައި / ފޭދޫ، އިސްވެދިޔަ ހުސައިން ޒަކީ[4] ގެ ޕާސްޕޯޓެވެ. އަދި އިސްވެދިޔަ ހުސައިން ޒަކީގެ ޕާސްޕޯޓު ކެންސަލް ކުރުމުގެ ސަބަބުން، ގެއްލިގެން ގޮސްފައިވާ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ކޯސް ހަމަވީ ކަމަށް، ނުވަތަ ގެއްލިފައިވާ ކޯސް މަސައްކަތްތަކެއް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވެއެވެ. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ ޤާނޫނީ ޙައްޤު ނުވަތަ މަޞްލަޙަތު އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލާއި ގުޅިފައިވާ [illegible] ދައުލަތުން ([illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވެއެވެ.

6. ޢާއްމު ފަރުދުންގެ މަދަނީ މަޞްލަޙަތު ހިމާޔަތް މައްސަލަތަކާއި، އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި ގުޅިފައިވާ ކަންކަމުގައި، އުޞޫލުތަކުގެ ޙައްޤުތައް ނުވަތަ މަޞްލަޙަތުތައް ގެއްލުންވާކަމަށް ބުނާ ބަޔާންކުރުމުގައި، އެ ފުރުޞަތުގެ މަދަނީ ނުވަތަ އަސާސީ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތް ކުރުމަށް، މަސައްކަތްކުރުމަކީ، އެ މަޞްލަޙަތެއް ނުވަތަ އެ ޙައްޤެއް ގެއްލުން ފުރުޞަތުގެ ޒިންމާއެކެވެ. އަދި އެ ފުރުޞަތުގެ ޙައްޤު ކޯޓުން [illegible] ކޯޓުތަކުގައި ދައުވާ ކުރުމުގެ [illegible] ޤާނޫނީ ގޮތުން ލިބިގެންވާ [illegible] ނަމަ އެ މަސައްކަތްކުރުމަކީ ގެއްލުން ފުރުޞަތެކެވެ. ހަމައެކަނި ދިމާ މައްސަލައިގައި އިބްތިދާއީ

---

[3] - ހުކުމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (2008/SC-A/24)

[4] ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު A010SSS

ހުސައިން ޒަކީގެ ޕާސްޕޯޓު ކެންސަލްކުރުމުގެ ސަބަބުން އެއްވެސް ޙައްޤެއް ނުވަތަ މަޞްލަޙަތެއް ގެއްލިފައިވާނަމަ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އެ މައްސަލަ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަކީ އިބްރާހީމް ހުސައިން ޒަކީއަށް ލިބިގެންވާ ޙައްޤެކެވެ. އެ ޙައްޤު [illegible] ދައުލަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

7. [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ އަމުރަކުން، [illegible] ޙައްޤެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

8. [illegible].

- **ފަރީޤުން [illegible] ހުސައިން [illegible] ޤައުލު:**

9. ފަރީޤުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

- **ފަރީޤުން [illegible] [illegible] ޤައުލު:**

10. ފަރީޤުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގައި ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5-CR-4/CA/2020/3028 ކޯޓު އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައިޘިއްޔަތު ދިވެހި ދައުލަތަށް (މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް) ލިބިގެންނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5-CR-4/CA/2020/3028 ކޯޓު އަމުރާއެކު ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ [illegible] [illegible] [illegible]

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ހުސައިން ޒަކަރިއްޔާ

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު [illegible]
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު [illegible]